

Pa tudi v drugih Slovanih je rožmarin v velikem čislju. V oči poroke zbero se slovaška dekleta na nevestinem domu. Tu pripravljajo perje za pirno posteljo in spleto rožmarinov venec za nevesto. Ko pridejo ženin in drugi znanci nevesto obiskat, polože dekleta ta venec na okrožnik, na kateri mečejo znanci darila (denar) za nevesto. Ta darila imenujejo se veno, to je namreč isto, kar dobi nevesta za svoje devištvo, kajti tak venec spleta se le za nevesto, ki je bila devica, a ne za udovo, katera se zopet možji, ali za tako, ki se je spacičila. Ko stoji Slovak s svojo izvoljenko pred oltarjem, pred katerim si prisežeta udanost in zvestobo do smrti, dne nevesta ženinu, kadar prisega, rožmarinov venec na glavo in isto tako ženin nevesti, kadar prisega. Ta venec hranita potem vedno zakonska na svojem domu. Pa tudi pri nas vidimo često nevesto z rožmarinovim vencem iti k poroki, saj je on znak devištva.

Rožmarin je znamenje minljivosti. Pogled nanj dekleta spominja, kako je bilo tedaj srečno in zadovoljno, ko je imelo še mirno srce ter ni vedelo za ljubezenske bolečine. A prišel je on, iztrgal ga iz srede njenih prijateljic, posadil ga na vrhunec sreče, delal mu zlate obete,

dokler se ni dalo prevarati in zavesti. Brezsrčni mladeneč zapustil ga je v najbolj nesrečnem in usodepolnem trenutku in nehče nič vedeti za njo — ona pa pretaka grenke solze o svoji britki usodi.

Letos si plejem, — plejem
Rožmarin,
V zibeljki joče, joče
Mali sin. — — —

In ko je človek dovršil zemeljski tek ter leži na mrtvaškem odru, oproščen vseh zemeljskih skrbi in bolečin, poškropé ga znanci in prijatelji še jedenkrat z narodno cvetko — z rožmarinom. Samcu in samki pa polože na glavo rožmarinov venec, saj kolikokrat jima je bil v življenji oznanjevalec iskrene ljubezni in sreče, naj ga poneseta i sedaj s seboj na dolgo pot — v večnost!

Rožmarin ima svoj duh,
Naj bo frišen al' pa suh.
Če jest pobič lejdig umrjem,
Imel bom krancel zelen,
Z rumeno peno pozlačen,
Na mojo glav'co položen.

H—k.

Karakteristika naroda slovenskega.*)

Češki spisal Jan Lego.

Lastnosti, sestavljajoče značaj Slovenčev, so zlasti te le: 1. bistrournost; 2. mrznja tujstva; 3. odkritosrčnost in odločnost; 4. veselost in ljubezen do petja; 5. pobožnost; 6. gostoljubnost. — Te lastnosti veljajo sicer o vsem slovenskem narodu sploh, toda vsaka izmed njih ni v jednaki meri zastopana po vsem Slovenskem, tako da nekatera v jedni pokrajini pada pod normale, druga pa zopet drugod visoko nádenj seza. Uzrok temu tiči gotovo ne le v jako različni kakovosti tal in podnebja, nego tudi v nejednakosti družabnih razmer, zlasti tam, kjer močno deluje sosedstvo nemške narodnosti. Primerjaj slovensko Koroško s kranjskim Gorenjskim, južno Štajarsko s kranjskim Dolenjskim, Kras z južnim Goriškim, pa ti pokažejo toliko razliko tal in družabnih razmer, da ni čuda, da se je po njih tudi značaj Slovenčev ponekoliko, t. j. po nekateri strani svoji, zvrge, da zvréči moral, ker so uzroki že izza davnih vekov na to pritisekali. V Korotanu n. pr., kjer močno prevaguje nemška narodnost, kjer cvete obrtnost, združena v nemških rokah, kjer konečno celó strme Karavanke kratijo živo občevanje s sosednjo Kranjsko, olahkotila je prirojena mehkost slovenska, da je tamošnji Slovenec v tisočletni odvisnosti svoji pal v popolno robstvo, da prepušča drugim, naj skrbé za narodnost njegovo, sam pa mirno polaga roki navskriž v boji za narodnost svojo.¹⁾ — Njegova pre-

velika dobrodušnost je prešla pri ostalih Slovencih že v prigovor; če hoče kdo komu očitati nespametno odjenljivost, pravi mu: „Ti, Korošec ti!“ — Slovenskemu Korošču pravo nasprotje je samozavestni kranjski Gorenjec, katerega diči poleg narodnega ponosa tudi posebna bistrost razuma in odločnost značaja. Gorenjsko in južno Štajarsko sta prav tista kraja, ki sta dala slovenskemu narodu največje število najslavnejših mož. — Pri štajarskem Slovenci je domá brezskrbna veselost, oster dovtip, do neke mere ponos in pa odločnost, v tem ko te na obrazu sosednjega kranjskega Dolenjca čestokrat preseneča čudovita malomarnost. — Vedni boj s narodo za vsakdanji kruh vzgojil je v Kraševci odločnost, jeklenost, do neke mere celó strogost, katere lastnosti so uklesale v njegovo čisto slovansko lice ostre poteze. Z obraza goriškega Slovenca naposled sije ti ona ljubeznjiva najivna odkritost z neprisiljeno prijaznostjo, katera ti takoj prvi hip popolnoma očara srce.

Če se oziramo tudi na telesni ustroj, srečujemo v gorah tam, kjer so rodovitne doline, ne le korenjaške moške postave, nego tudi med ženskim spolom mnogo pravih krasot. Med drugimi so Ljubljančanke kakor tudi kmetice iz tržaške okolice znane radi svoje lepota. Sicer ne najdeš med Slovenci zlepa kakega kreténa.

Opomnivši, v katerih lastnostih se kje Slovenec posebno loči od Slovencev podrugod, prestopam zdaj k opisavanju onih strani duševnega značaja njegovega, katere sem iz početka navel kot splošne.

1. Bistrournost, združena z močno težnjo po vednostih, diči v visoki stopinji Slovenca. Če pomislimo, da je bilo še do nedavno po kmetih na Slovenskem jako

¹⁾ Priznajemo silne napore nekaterih ondotnih slovenskih rodoljubov; ipak ostane znana, proti poslancu Vošnjaku podana adresa koroških slovenskih občin pač dolgo še dosti žalostna listina o narodni probujenosti in hrabrosti, kakor je isto tako jako žalosten faktum, da je voditelj slovenskih Korotancev, Andrej Einspieler, mogel pri letošnjih državnozbornih volitvah v Beljaku propasti.

*) Gl. poročilo „Slovenščina v Zlati Pragi“, v „Slovanu“ št. 11 t. 1.

malo osnovnih šol¹⁾, moramo se uprav čuditi razmerno velikemu številu množ, vzišlih iz najnižjih vrst slovenskega naroda, kateri so postali prava dika vede in umetnosti ali pa so v obče dospeli do velikih dostojanstev . . . . Poleg drugih znanejših navajam tu n. pr. Jurija Vego, čegar logaritmiške tablice sicer dobro pozna vsak dijak srednjih šol, o komer pa celó marsikateri profesor matematike ne ve povedati, da je bil Vega Slovenec, sin ubogega kmeta, porojen v Zagoricah pri Ljubljani dne 24. marca 1754. — Sploh srečujemo v življenji slovenskega naroda mnogo znamenitih samoukov, kateri bi bili gotovo širom sveta zasloveli v vedi in umetnosti, da bi jim bile okol-

¹⁾ Do petdesetih let so imela namreč na Slovenskem samo mesta šole, in sicer nemške; na kmetih pa je le v velikih občinah poučeval kapelan ali cerkvenik, kateri je prebil svoj pripravniški polkurs, v oskih mejah malo pisati in računati. Še le 1857., ko sem zaradi tedanje ljudske štetve prišel v trg Motnik, bil sem priča, kako je ondotni g. župnik, ker ni bilo niti šole niti učitelja, v poselski izbi svojega župnega doma poučeval mladino, pri čemer so mu duri, odpirajoče se na znotraj v izbo, bile za tablo, mladini pa dolga kuhinjska miza za podlago pri pisanji, to pa dotlej, dokler ni kuharica izgnala otrok z gospodom župnikom vred, da je mogla pripraviti za obed. Za ta pouk je dobival g. župnik vsako leto polnih 40 gld. remuneracije iz dež. šolskega zaklada, hvaležni roditelji pa so mu obilno zalagali pred pustom kuhinjo z jeternicami in svinjino.

nosti vsaj nekoliko prijaznejše. Takov samouk — naj zopet navedem vzgled — bil je očak bučelarjev Ant. Janša, tudi sin ubožnega kmetovalca, porojen dne 20. rožnika 1734 v Breznici pri Bledu na Gorenjskem, kateri je imel na Dunaji, podpiran od cesarice Marije Terezije, jako poučna predavanja o bučelarstvu, katera je neki drug zanj napisal, ker sam ni znal nemški dobro pisati, potem jih je dal pod tisek. Dočakalaso tudi v češkem prevodu skoro dva natisa.

Kako lahko umeje slovenski dijak, o tem morejo pač najbolje pričevati naši rojaki, kateri v učiteljskem zvanji delujo na Slovenskem. Kolikor sem jaz opazoval, rekel bi o slovenskem dijaku toliko, da je dojem, s katerim deluje nanj učni predmet, podoben utisu, kakeršni dela Praga na kmečko dete, kadar jo prvokrat zagleda. Zna li učitelj le nekoliko zanimljivo razgovarjati se o svojem predmetu, pridobi si lahko pozornost dijakovo celó toliko, da vse njegovo duševno bitje preide v predmet in se ž njim strne.

Ta doumljivost ima podlago že v domači, rodbinski vzgoji, katera me je po načinu, kako se vrši, vedno jako zanimala. Ker mislim, da bode poznanje te strani narodnega življenja Slovenčevega v jednaki meri ugajalo slehernemu pedagogu, hočem tu o nji obširneje izpregovoriti.

(Dalje prihodnjič.)

Naše slike.

Karnijolija.

Novovzgrajenem muzeji ljubljanskem nahaja se na sredini vestibulskega plafonda velikanski, poprečni obrnen okvir, to je iz stucca izdelan venec. Ta okvir objema glavno sliko muzejskega vestibula. Naslikal jo je, kakor znano, sloveči naš rojak, g. Janez Šubič, sedaj profesor na umetnem obrtnem muzeji v Kaiserslauternu v Renski Palaciji. Slika, katere posnetek podajemo v denašnji številki, predstavlja nam „Karnijolijo, zavetnico umetnosti in vede“, in sicer v trenutku, ko prevzema novovzgrajeni muzej v svoje varstvo. Ta svetečni čin nam je umetnik predočil v uzorni alegorijski obliki: v oblakih, in sicer o jutranjem svitu. Na sredini slike sedi Karnijolija na zlatem prestolu v dragocenem ornatu vladarskem in samosvestnem dostojanstvu svojem. Z levo roko drži grb kranjske dežele, desnico pa z odprto dlanjo steguje v pozdrav jej se poklanjajoče umetnosti in vede. Na glavi se jej blesti zlat dijamem iznad temnorjavih las, katere ima spredaj na čelu v ljubke koderce ubrane in razčesane, zadaj pa prosto višee ter z bisernimi nizi prevezane. Za dijamem opleta jej glavo venec iz lipovih listov. Zadaj z glave jej plapolá v jutranji vzduh višnjav, valovito naguban pajčolan. Okrog vratú se jej vije zlat ogrljak z blistajočimi se briljanti. Gorenji del bujnega života njenega odeva rdeča tunika, okrog stasa z vijoletnim pasom objeta, na prsih pa okrašena z zlatimi arabeskami in obrobki, v katere so uvezani dragoceni kamenčki. Dolenja njena haljina, ki jej je razgrnena preko kolén v bliščečih izpreminjastih gubah, valí

se v bogati draperiji v sive oblake ob njenem vznožji. Čez levo ramo ima vržen rumen svilnat plašč, v bujne gube ubran. Obličje Karnijolije, ukrojeno v plemenitem klasičnem ovalu, oblitó je z blagohotno milobo, katera jej sije tudi iz prijazno zročih, rjavih oči. Vso ljubeznivost pa je slikar zbral okrog ústen idealizovane svoje Karnijolije. Ustna jej je naslikal namreč v jako mehki, valoviti potezi in jih ubral v sladek, očarljiv usmev, kakor tudi jej je podelil z mično jamico na bradi vrlo pridobljiv izraz. In tako nam je naš umetnik v svoji Karnijoliji kolikor po kroji, toliko po fizijonomiji in polti njenega obraza, dasi mu je s takoimenovanim grškim nosom podal klasičen tip, ustvaril pristno — Slovenko, katera se razodeva sploh na vseh treh ženskih obrazih slike njegove.

Karnijoliji ob desnem vznožji poklekujе umetnost, rjavolasa deva, poklanjaje z vitkim amoretom vred modél dogotovljenega muzeja svoji pokroviteljici Karnijoliji, kateri zrè zamaknena v čestito obličje. Obraz umetnosti je naslikan en profil ter obrisan z mehкими potezami. Lica so jej podolgastopolna in okrog ústen jej igra blažen smehljaj. Oblečena je v belo brezrokavno haljino, katero jej pod prsmi objema temnordeč životnik. Dolenji život jej odeva gladko rjavo krilo, ob sklonenih kolenih neprisiljeno-naravno nagubano. Preko desne rame ima pogrnjen zelenkast plašč, s katerega dolenjim koncem pokriva životek pri njej stoječega amoreta. Zadaj za njo je nagromadano razno umetniško orodje: kiparski model,